

EHRI Online Course in Holocaust Studies

Vinnyts'ki visti (Vinnytsia), 1 July 1943, 3

The Holocaust in Ukraine –Christian Leaders

Transcription: D07 At a Burial of Victims of NKVD Shootings, Bishop Hryhorii (Ohiichuk) of Zhytomyr and Vinnytsia denounces Stalin and “his” Jews, 12 June 1943

Так гинули мільйони людей у тій країні, «где так вольно дышит человек» ПОХОРОН ДРУГОЇ ГРУПИ ЖЕРТВ, ЗАМУЧЕНИХ ВІННИЦЬКИМ НКВД

24. червня ц. р. о. 6. год. дня в м. Вінниці відбувся другий урочистий похорон другої групи жертв замучених Вінницьким НКВД.

600 тіл безвинно закатованих мучеників, вийнятих зі страшних ям, що їх викопали диявольські губителі людей, були за християнським звичаєм передані землі на довічний спокій і невмирущу пам'ять живущим.

Невпинним потоком ідуть вінничани проститись з останками нещасних. Несуть вінки, квіти. Ось біля входу в сад зупинилось кілька машин. Це приїхали з багатьох районів області голови районів та священники, щоб віддати загиблим останню шану. Вони оглядають це страшне місце, де душогуби укривали від людей свій злочин.

Велика братська могила. Кількома шарами у два ряди лежать у ній останки людських тіл. Вони вкриті гілками і квітами. В саду між пишними червневими деревами стоїть стіл; на ньому - коливо, хліб, речі церковного вжитку.

Тісним колом сотні і сотні людей обступили велетенську могилу. Шоста година дня. Урочисто в присутності приїжджих представників німецької влади, та українських установ міста і районів Гебіткомісар, склавши вінок на могилі загиблих, висловив глибоке співчуття всім присутнім з приводу загибелі від рук злочинців такої великої кількості невинних людей. «Нехай це місце буде святим місцем для українців – сказав Гебітскомісар – нехай воно завжди нагадує вам страшні часи більшовицького режиму».

Розпочалась панахида. Єпископ Житомирський і Вінницький Високопреосвященний Григорій разом з священнослужителями возніс молитви за душі загиблих.

У панахиді взяли участь священники Вінницького Свято-Покровського Катедрального собору о. Словачевський і о. Марценюк, протодиякон В. Богуцький, священники Дложевський, Злоткін, Марунчак (Вінницький район), Стасіневич, Дячик, Лисюк, Уманець, та протоірей благочинний о. Ярославський (Манастиріщенський район), Сиротенко, Будний (Махнівський район), Бондар, Плахотнюк (Літинський район), Давидюк (Турбівський район), Мороз (Калинівський район), Гусаківський, Клименко (Дашівський район), та о. Кішіньов (Любарський район).

Риданням присутніх переривалась служба Божа. Втираючи сльози з очей, владика Григорій і священники проголосили вічну пам'ять загиблим. Плачуть чоловіки, плачуть жінки...

Єпископ Григорій з великим душевним піднесенням виголосив слово до всіх зібраних.

ПРОМОВА ЄПИСКОПА

Сьогодні ми, п. Гебітскомісар, представники німецького уряду і народу, п. Голово міста, чесне духівництво і всі дорогі брати, і сестри, зібрались сюди на превеликий смуток. Ми сьогодні є свідками того жахливого терору, який вчинили юдо-більшовики над кращими синами нашого народу.

Вони закінчили своє життя без молитви, без християнського обряду, і взагалі не так, як люди, а як овечка, яка попаде в пазурі хижому звіру.

Вони потрапили в руки кровожерливого ката, так званого “батька всіх трудящих” – Сталіна, який через свою кошмарну конституцію закатавав мільйони людей.

Дорогі мої! Поставте себе хоч на хвилину в їх становище. Бідні, безпорадні в чотирьох мурованих стінах НКВД вони потрапили в жахливо безпорядкове становище. Приходять жиди, вяжуть їм руки, викручують їх назад, і тут би кричати рятуйте, та нема до кого взивати, ніхто не почув. А коли хто наважувався чинити будь-який спротив, то його вдаряли прикладом і розколювали голову. А остаточно наглулумившись, наостанку пускали свинцеву кулю в голову.

Кат виспівував: «Молодым у нас теперь везде дорога, старикам везде почет». «Я другой такой страны не знаю, где так вольно дышит человек».

Отут воістину ми бачимо і переконаємось, яка дорога була простелена молодим і старим у «привольной стране», як вільно дихав нарід. Тут їм в цій ямі дорога, тут їм пошана.

Хто ж лежить тут? Хто зазнав такої страшної кари? Тут лежать переважно працівники каторжних колгоспних ланів, тут лежать робітники підприємств, тут лежить інтелігенція. І всі вони як «сталінські лавреати» дістали в подяку замість ста тисяч мотузку на руки, а замість ордена – свинцеву кулю. Коли я дивлюсь на скатовані останки, які лежать у цих могилах, то перед моїми очима проходить постать страждальника Христа, який загинув за проповідь цієї ж самої правди від руки цих же самих юдеїв.

Одного разу хотіли ці ж самі юдеї побити Христа камінням за те, що говорив їм правду. І озвався до них Ісус:

«Багато добрих діл Я показав вам од Отця Мого; за яке з тих діл б'єте мене камінням? (Іоанна 10 ст. 32) Чи може за те, що Я виводив воду з каміння і напував вас, чи за те, що годував вас манною і перепелами, чи може за те, що хворих зціляв, мертвих воскрешав».

Отже ви, мої дорогі сини, встаньте зараз і запитайте подібно до Христа цього кровожерного ката, «батька всіх трудящих» - Сталіна, за яке з тих добрих діл, що ми за життя своє зробили для тебе і твоїх жидів, ти нас так тяжко скатував? Чи може за те, що, не розгинаючи спини, працювали ми на каторжних колгоспних ланах, вирощуючи дорідну пшеницю, щоб твої жиди на сабаш і пейсах мали смачну булку, чи може за те, що, заливаючи потом свої очі, працювали на буряках, щоб твої юдеї мали солодощі, чи може за те, що випестували найкращу худобу для смачного бульйону і котлет «советському дворянству», чи може за те, що в інкубаторах виводили мільйони птиці те [sic] яєць для вас же, чи може за те, що, відриваючи від рота у своїх дітей молоко, переробляли у масло для «чада ізраїльського»?

Скажи, кате, скажи, чого мовчиш? Мовчить кат, бо знає, що загинули вони за те саме, за що загинув Христос; за Правду, за те що вони уміли відрізнати темряву від світла і світло від темряви, добро від зла. І таким людям, ясно, не було місця в ССРСР; згідно з «батьківською конституцією» вони мусили йти в ті страшні могили.

Нема сили, нема розуму, щоб обнеславити цих катів. Любі мої! 20 липня минає два роки з того дня, коли місто Вінниця було звільнене німецьким військом від більшовиків, від пролиття крові і сліз, від каторги. В цей день ми повинні особливо бути вдячні за своє визволення. Якби він, цей кат, ще цих два роки пробув в Україні, то, безсумнівно цей великий сад був би устелений вашими трупами і мільйони нових трупів нашого народу були б закопані по всіх інших містах України.

І милосердний Господь, почувши наші благання, наш плач і сльози діток наших, послав посланника свого для нашого визволення в особі Фюрера Великонімеччини Адольфа Гітлера, який урятував наше життя, утер сльози нам і нашим дітям, припинив пролиття безвинної нашої крові.

За наше визволення ми завжди мусимо бути вдячні великому німецькому народові та його воїнам. Ми повинні йти разом з ними в повному єднанні, ми повинні чесно, однодумно і односердно виконувати волю Фюрера, віддаючи свою працю, і, навіть, коли це треба, то і життя своє для блага всього людства і свого народу.

Лише так ми доб'ємось найскоршої та остаточної перемоги над безвірництвом та антихристиянством – юдо-комунізмом.

Вони лежать тут мертві і бездиханні. Але душі їх тут, серед нас. Вони чують наше ридання, вони чують стогін і плач рідних по собі. Вони хотіли б встати і бодай востаннє сказати – прощайте! Але не можуть. Тому, дорогі сини мої і дочки, дозвольте мені, як духовному батькові нашому, від імені усіх їх, мертвих, попрощатися з вами, що присутні тут.

Прощайте, тато і мамо! Вибайте мене, що покинув вас, не доглядив до смерті, не склав вам рук, не закрив вам очей, на що ви так надіялись. Прощай, дружино і тітки! Даруйте, що залишив вас на поневіряння і на призволяще. Але то не моя вина, мене вирвали з ваших рук, як шуліка вириває пташенят з гнізда невинної пташки. Прощайте[,] друзі! Прощайте, співробітники по праці! Прощайте, уся моя громадо, і за душу мою творить молитву до Всевишнього Господа.

А ми, дорогі мої, обсадимо ці могили найкращими деревами, щоб птахи у цей гай прилітали, пісень співали, сідаючи на ці дерева, вісточки приносили їм про наше життя, наші успіхи і наші перемоги над ворогом.

Богові нашому слава! Навіки амінь!

Після слова єпископа звернувся до присутніх голова міста проф. Савостіянов. Він вдруге повторив про одностайну думку вінничан збудувати на цьому місті монументальний пам'ятник жертвам. Вже чимала кількість грошей зібрана на цю мету.

Свіжу могли засипано землею. Могильний насип, що піднісся над двома сусідніми могилами дванадцять днів тому, уквітчано зеленню і вінками: на ньому горять свічки. Вінничани не забули і про тих, яких проводжали в останню путь 12. червня.

ОСТАННЄ ПРОЩАННЯ...

Поблизу великої братської могили ми бачимо окрему самотню могилу.

Ні, не самотня ця могила, в останню путь проводжають жертву, що лежить у цій могилі, всі ті віннічани і приїжджі, які прийшли на цей похорон, проводжають дружина, дочка, родичка. Тісне коло людей весь час оточує могилу.

23 червня ц. р. до м. Вінниці з села Комарівки Теплицького району приїхала громадянка Кваст Горпина Іванівна. Вона прибула сюди оглянути численні речі, вилучені з могил нещасних мучеників, розстріляних Вінницьким НКВД.

Довго ходила вона між рядами трупів, що лежали біля могил. Довго вдивлялася в кожне тіло. Нарешті її погляд зупинився на трупі, що був одягнений у костюм, подібний до костюму її чоловіка. Нещасна жінка, докладно розглянувши останки, пізнала дуже швидко тіло свого чоловіка, Кваста Ендріка.

Хіба опишеш все, що бачили ми в ті хвилини. Немає слів, щоб ними висловити драму душі жінки, так тяжко скривдженої жорстоким більшовицьким режимом.

Громадянин Кваст Ендрік Рудольфович, німець за національністю, працював у колгоспі с. Комарівка шофером. Був хорошим спеціалістом і працював чесно. Ще 1911 року поміщик Чорнавський привіз його з Берліну на працю шофером у свій маєток.

Оженившись з місцевою селянкою, громадянин Кваст так і залишився в цьому селі. Не знав нещасний, яка доля спіткає його. Коли б душа підказала йому, він покинув би цю страшну землю, просяклу людською кров'ю.

Народившись у Берліні і довгий час проживши у Кенігсберзі, він завжди сумував за рідними краєм, за батьківщиною. Був час, коли він мав змогу обмінюватись листами з братами і сестрами своїми, які нині живуть у Німеччині. Вони подавали йому дорогі вістки з батьківщини і в тяжкі 1932-34 р. р. надсилали йому грощі.

Як відомо, всі громадяни Советського Союзу, що мали листування з закордоном, в 1937-1938 р. р. поголовно заарештовувалися. Тортурами і знущаннями їх примушували «признаватися» в шпіонажі на користь закордонних держав. Коротко кажучи, 14. грудня 1937 року гр. Кваст був заарештований і також «висланий у далекий табір», яким у дійсності була одна з чергових ям у пекельному саду Вінницького НКВД.

Протоієрей Словачевський служить біля цієї маленької могили панахиду. Возносить молитви за спокій душі цього мученика. Дружина, дочка Ліза і родичка Броне Юлія, обливаючись слізьми, востаннє прощаються з дорогим тілом.

Так загинула людина, загинула лише за те, що була німцем і мала батьківщиною Німеччину.

Ап. Трембовецький

Transcribed by Tobias Wals